Motion 2017:10 av Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) om att införa ambulansbåt på prov

26

LS 2017-0488

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2017-08-09

LS 2017-0488

Landstingsstyrelsen

Motion 2017:10 av Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) om att införa ambulansbåt på prov

Föredragande landstingsråd: Marie Ljungberg Schött

Ärendebeskrivning

Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) har till fullmäktige lämnat en motion om att införa ambulansbåt på prov.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att avslå motionen.

Landstingsrådsberedningens motivering

Sverigedemokraterna har lagt en motion om att införa ambulansbåt på prov. Idag finns en överenskommelse mellan Stockholms läns landsting (SLL), prioriterings- och dirigeringstjänsten (SOS Alarm Sverige AB) samt Sjöfartsverkets sjö- och flygräddning (JRCC) gällande hälso- och sjukvårdsinsatser till sjöss.

I överenskommelsen finns reglerat hur samarbetet och ansvaret kring en sjukvårdsinsats till sjöss ska hanteras. Hälso- och sjukvårdsnämnden har avtal med olika vårdgivare gällande prehospital vård där krav ställs att vårdgivarens personal ska kunna utföra sjukvårdsinsatser under sjuktransport till sjöss. Vårdgivaren ska ansvara för att ha utrustning, kompetens och beredskap för insatsen. För närvarande pågår upphandlingar av prehospital vård där även kraven på tillgänglighet för sjukvårdsinsatser till sjöss ses över.

I motionen framförs argument om att ambulanshelikopter inte kan användas vid vissa väderleksförhållanden. Motionen beskriver vidare

felaktigt att ”i de fallen förlitar SLL sig på frivilliga insatser av Sjöräddningssällskapet och deras båtar för transport”. Landstingsstyrelsen vill betona att det är Sjöfartsverket som ansvarar för sjöräddning inklusive sjuktransport från fartyg. SLL ansvarar för den sjukvård som kan behövas under en sjuktransport till sjöss och ansvaret sträcker sig till territorialgränsen. JRCC kan fullgöra sitt transportansvar genom fartyg eller räddningshelikopter samtidigt som sjukvårdspersonal utför vårdinsatser inom ramen för SLL:s ansvar.

Det är främst vid väderförhållanden så som dimma som helikopter inte är lämpligt. Det skulle behövas åtminstone tre ambulansbåtar för att kunna täcka den vidsträckta skärgården med rimliga insatstider. Vad som då bör betonas är att ej heller ambulansbåt skulle kunna färdas särskilt fort i dessa väderförhållanden; därav är det svårt att se vare sig fördelar eller vinster med en ambulansbåt. Också beaktat ur ett kostnadsperspektiv är ambulansbåt inte att föredra, vilket också påvisas i den utredning gällande behov av ambulansbåt i Stockholms län som gjordes 2016 (Dnr HSN 2017–0194) där det tydligt framgår att ambulansbåt inte är ett kostnadseffektivt val för akutsjukvård i Stockholms skärgård. Dessutom ligger inget av Stockholms akutsjukhus vid vatten vilket då innebär ett behov av omlastning av patienten från ambulansbåt till vägburen ambulans.

Landstingsstyrelsen föreslår att motionen avslås med hänvisning till ovanstående motivering.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 3 juli 2017
Motion 2017:10
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 20 juni 2017 med SD-ledamotens reservation och särskilda uttalande
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 9 maj 2017
Ambulanssjukvård i Stockholms skärgård - Utredningsrapport

Irene Svenonius

Marie Ljungberg Schött

Gustaf Drougge

2017-07-03
LS 2017-0488

Landstingsstyrelsen
Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab
Ingela Erneholm

Landstingsstyrelsen

Motion 2017:10 av Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) om att införa ambulansbåt på prov

Ärendebeskrivning
Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) har till fullmäktige lämnat en motion om att införa ambulansbåt på prov.

Beslutsunderlag
Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 3 juli 2017
Motion 2017:10
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 20 juni 2017 med SD-ledamotens reservation och särskilda uttalande
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 9 maj 2017
Ambulanssjukvård i Stockholms skärgård - Utredningsrapport

Förslag till beslut
Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att avslå motionen.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) har lämnat en motion om att landstinget ska införa en ambulansbåt. Enligt hälso- och sjukvårdsnämndens utredningsrapport Ambulanssjukvård i Stockholms skärgård (HSN 2017–0194) är en ambulansbåt inte en kostnadseffektiv lösning och förvaltningen föreslår därför att motionen bör avslås.

Bakgrund
Motionärerna skriver att den akuta sjukvårdsberedskapen i Stockholms skärgård främst bygger på ambulanshelikopterverksamhet med stöd av vägburen ambulanssjukvård. Då helikoptern av olika skäl inte alltid är tillgänglig för uppdrag, som till exempel vid dåligt väder, föreslår motionärerna att en ambulansbåt ska införas på prov.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har yttrat sig i ärendet.

Överväganden
Hälso- och sjukvårdsnämnden hänvisar i sitt yttrande till utredningsrapporten Ambulanssjukvård i Stockholms skärgård (HSN 2017–0194). I rapporten konstateras att den bofasta befolkningen i Stockholms skärgård är spridd över ett stort geografiskt område och att utryckningstiden för en ambulansbåt därför skulle bli för lång till större delen av skärgården. Det skulle krävas ett flertal ambulansbåtar som i sin tur skulle innebära en betydande överkapacitet då nyttjandegraden skulle bli låg. De utvecklingsförslag som rapporten istället lyfter fram är en utökning av uppdraget för de kustnära ambulansstationerna och ett förbättrat samarbete mellan ambulanssjukvård, primärvård och kommunal vård.

Mot bakgrund av detta föreslår förvaltningen att motionen bör avslås.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet har inte några ekonomiska konsekvenser.

Malin Frenning
Landstingsdirektör

Carl Rydingstam
Chef Ledningsstaben

Beslutsexpediering:
Akt
Landstingsfullmäktige
LD stab

Godkänd av Malin Frenning, 2017-07-07

Stockholms läns landsting

LANDSTINGSFULLMÄKTIGE

MOTION
2017-03-14

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -03- 14
Dnr LS 2017-0488

Sverigedemokraterna

2017:10

Motion av Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) om att införa ambulansbåt på prov.

Stockholms skärgård är utspridd över ett stort geografiskt område med ca 14 000 fastboende invånare som under framförallt sommarmånaderna mångdubblas när turismen i skärgården ökar. I dagsläget bygger den akuta sjukvårdsberedskapen i skärgården främst på ambulanshelikopterverksamheten med stöd av vägburen ambulanssjukvård som vid behov kan transporteras till och från öar utan väg eller broförbindelse av Sjöräddningssällskapets båtar.

Stockholms läns landsting (SLL) genomförde inför kommande upphandling av den prehospitala sjukvården för åren 2017-2025 en utredning "Ambulanssjukvård i Stockholms skärgård" där man kom fram till att en eller flera ambulansbåtar i Stockholms skärgård inte är lämplig främst utifrån skärgårdens geografiska utformning och kostnader jämfört med befintlig ambulanshelikopterverksamhet. I utredningen framkommer det tydligt att ambulanshelikoptern inte bara har Stockholms skärgård som ansvarsområde utan används över hela Stockholms län.

Sverigedemokraterna i Stockholms läns landsting menar dock att SLL inte har tagit hänsyn till det faktum att ambulanshelikoptern i Stockholms län inte är tillgänglig vid exempelvis dimma och andra svårare väderförhållanden. I de fallen förlitar SLL sig på frivilliga insatser av Sjöräddningssällskapet och deras båtar för transport. Sverigedemokraterna i Stockholms läns landsting anser dessutom att det inte går att enbart förlita sig på frivilliga insatser av Sjöräddningssällskapet, utan i stället behöver SLL säkerställa tillgängligheten avseende ambulanssjukvård på annat sätt för de som befinner sig i Stockholms skärgård. Tilläggas bör att i de fall Sjöräddningssällskapet har rent sjöräddningsuppdrag kommer de att prioritera det framför ambulanssjukvårdens uppdrag.

I SLLs utredning tycks man även bortse från den rapport som Västra Götalandsregionen (VGR) delat med sig runt ambulansbåtsverksamheten och förlitar sig istället på uppgifter från koordinator på SOS-Alarm AB som anser att man skall utöka nyttjandet av de frivilliga insatserna från Sjöräddningssällskapet. Vidare gör SLLs utredare en kostnadsberäkning för en eventuell ambulansbåtsverksamhet i Stockholms skärgård baserad på VGRs nuvarande avtal.

Sverigedemokraterna i Stockholms läns landsting anser att utredningen därigenom inte ger en tillförlitlig bild av hur ambulansbåtsverksamhet i Stockholms skärgård skulle kunna utformas och kostnaderna för denna verksamhet. Det går att betydligt mer kostnadseffektivt bedriva ambulansbåtsverksamhet i Stockholms skärgård än på det sätt VGR bedriver sin

verksamhet; det finns uppgifter som visar på halva kostnaden för en ambulansbåt jämfört med VGRs redovisade kostnader. VGRs verksamhet bygger på en färjeliknande båt med ambulansfordon ombord och fyra mans besättning samt reservbil tillgänglig. Utöver detta tillkommer bränslekostnader för båten vilket med tanke på dess storlek torde vara omfattande.

Vidare ser Sverigedemokraterna i Stockholms läns landsting en ambulansbåt placerad i Stavsnäs, Värmdö kommun som ett mycket bra komplement till ambulanshelikoptern då den av olika anledningar inte finns tillgänglig för uppdrag i Stockholms skärgård. Båtens basplacering medför hög tillgänglighet i både norra och södra skärgården men framförallt i mellersta skärgårdsbandet då demografiska uppgifter redovisade i SLLs utredning visar på att skärgårdsbefolkningen till stor del är koncentrerad i det området.

Sverigedemokraterna i Stockholms läns landsting tror också att en ambulansbåtsverksamhet skulle kunna vara mycket attraktiv som arbetsplats och kunna locka tillbaka ambulanssjukvårdare och specialistutbildade sjuksköterskor som valt att lämna ambulansverksamheten. Genom att exempelvis införa rotationsmöjligheter skulle även den vägburna ambulanssjukvården kunna dra nytta av detta personaltillskott. Det borde även bland befintlig personal finnas kompetens för att framföra vissa typer av båtmodeller (utifrån utbildning från bland annat försvarsmakten) som skulle kunna användas som ambulansbåt.

Sverigedemokraterna i Stockholms läns landsting ser även detta som ett sätt att säkerställa det som SLL skriver i sin egen "Mål och budget 2017":
"Oavsett ekonomiska villkor eller var i länet man bor skall alla ha tillgång till vård av samma höga kvalitet"

Vi Sverigedemokrater vill även tillägga följande: *Hela Stockholms län ska leva och utvecklas; stad, landsbygd samt skärgård.*

Med anledning av ovanstående så föreslår vi:

att på prov införa ambulansbåt med utgångspunkt från Stavsnäs i Värmdö kommun under perioden maj till och med september.

att om provverksamhet utfaller väl överväga att införa verksamheten permanent.

Stockholm den 14 mars 2017

Per Carlberg

Dan Kareliusson

Hälso- och sjukvårdsnämnden
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

PROTOKOLLSUTDRAG 6/2017
§ 164

SAMMANTRÄDESDAG
2017-06-20

Justerat Anna Starbrink (L)
Dag Larsson (S)

Anslagsdatum 2017-06-21

§ 164 Yttrande över motion 2017:10 av Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) om att införa ambulansbåt på prov HSN 2017-0633

Ärendebeskrivning
Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2017:10 att införa ambulansbåt på prov i Stavsnäs i Värmdö kommun under perioden maj till och med september.

Beslutsunderlag
Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2017-05-09
Motion 2017:10 av Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD)

Yrkanden
1) Ordföranden Anna Starbrink (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.
2) Jörgen Bengtsson (SD) yrkar bifall till motionen.

Proposition
Ordföranden Anna Starbrink (L) ställer proposition på förslagen och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt ordförandes yrkande.

Beslut
Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Reservationer
Jörgen Bengtsson (SD) reserverar sig mot beslutet.

Särskilda uttalanden
Jörgen Bengtsson (SD) anmäler ett särskilt uttalande (bilaga).

Vid protokollet/rätt avskrivet intygas
Henrik Haij

Expedieras
LSF
Akten

Stockholms läns landsting

SÄRSKILT UTTALANDE
2017-06-20 HSN 2017-0633

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Ärende 23

Yttrande över motion 2017:10 av Per Carlberg (SD) och Dan Kareliusson (SD) om att inför ambulansbåt på prov.

Sverigedemokraterna i Stockholms län har tagit del av svaret på motionen om ambulansbåt på prov i Stockholms skärgård.

Till att börja med hänvisar svaret till en utredning om behovet av ambulansbåt som sammanställdes 2016. Den utredningen utgår enbart från jämförelser med den lösning Västra Götalandsregionen använder sig av. Sverigedemokraternas uppfattning är att den lösningen är onödigt dyr och Stockholms läns landsting skulle i princip kunna få två båtar med besättning för samma kostnad. Sverigedemokraterna har i vår budget täckning för en ambulansbåt utifrån det förslag som lagts i motionen.

I svaret påstås det också att delar av Sverigedemokraternas motion inte stämmer, detta rörande de delar som berör frivilliginsatser för att transportera ambulanspersonal med båt för att nå den som är i behov av deras insatser.

I första hand använder sig Stockholms läns landsting (SLL) vid sjukvårdärenden i skärgården av ambulanshelikoptern som är upphandlad av Stockholms läns landsting. Den är dock begränsad genom att den inte kan flyga under vissa väderförhållanden men den kan även vid akuta fall vara upptagen på annat uppdrag då den betjänar inte bara skärgården utan hela Stockholms län.

När inte helikoptern är tillgänglig används idag i första hand Sjöräddningssällskapet som transportresurs. Det är helt korrekt att JRCC är inblandade, detta som dirigeringstjänst och är de som larmar ut Sjöräddningssällskapet. Detta samarbete mellan SLL och Sjöräddningssällskapet skapades särskilt genom en dialog och samarbete mellan personal/chefer inom ambulansverksamheten och sjöräddningssällskapet.

Sjöräddningssällskapet är en ideell förening som inte uppbär några statliga, landstings eller kommunala stöd tack vare besättningarnas frivilliga insatser, gåvor och donationer. Sjöräddningssällskapet står för cirka 70% av sjöräddningen i Sverige. Deras huvudsakliga uppgift är att undsätta nödställda (sk sjöräddning) vid olyckor till sjöss vilket även är JRCC:s (tillsammans med flygräddning) prioriterade uppdrag.

Det är för oss uppenbart att man i svaret blandar ihop sjöräddning och sjukvårdsinsats till sjöss (SITS). Det är att tillägga att det är ytterst ovanligt att någon annan resurs än Sjöräddningssällskapet engageras som transportresurs för ambulanssjukvården i Stockholms län. I de enstaka fall sjöfartsverkets resurser i form av exempelvis SAR-helikopter transporterar sjukdomsfall är det i princip obefintligt att ambulanspersonal medföljer under transporten.

Av den anledningen tycker vi att en ambulansbåt i skärgården med basering i Stavsnäs är ett bra förslag som skulle medföra ökad tillgänglighet i hela skärgården.

Hälso- och sjukvårdsnämnden
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2017-02-07

HSN 2016-4446

Handläggare:
Marina Skarbövik

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2017-03-21

Yttrande över motion 2016:29 av Dag Larsson (S) m.fl. om att införa en ny läkarbåt i Stockholms skärgård

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2016:29 av Dag Larsson (S) m.fl. om att införa en ny läkarbåt i Stockholms skärgård. I motionen till hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår Dag Larsson (S) m.fl. att en ytterligare läkarbåt ska införas i Stockholms skärgård.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2017-02-07
Motion 2016:29 av Dag Larsson (S) m.fl.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Stockholms skärgård har cirka 30 000 öar varav cirka 200 är bebodda. Under 2015 var cirka 5 000 personer folkbokförda på öar Stockholms skärgård utan fast vägfärjeförbindelse. För att tillgodose vårdbehovet i Stockholms skärgård året runt har Stockholms läns landsting avtal med tre husläkarmottagningar gällande filial- och bryggmottagningar.

Vårdbehoven i Österåkers kommuns skärgård tillgodoses genom att avtal har tecknats med Husläkarna i Österåker om filialmottagning på Ljusterö. I Haningen kommun tillgodoses vårdbehovet i skärgården genom en filialmottagning på Dalarö/Utö som bedrivs av Handens vårdcentral.

Värmdö kommuns skärgård är den del av Stockholms skärgård som är mest geografiskt vidsträckt från fastlandet och som har störst brist på fast vägfärjetrafik. För att vårdbehoven ska tillgodoses har Djurö vårdcentral i uppdrag att bedriva filialmottagningar på Sandhamn, Möja, Runmarö samt bryggmottagningar på Nämdö, Svartsö, Lådna och Gällnö. Därutöver har ett avtal tecknats med Djurö vårdcentral om en läkarbåt som utgår från vårdcentralen. Genom läkarbåten tillhandahålls i första hand hälso- och sjukvård för fastboende på öarna i Värmdö skärgård, men även till personer

som tillfälligt vistas där. Läkarbåten utgör en del av Värmdös filial-och bryggmottagningar och kan också användas vid transport av både patient och vårdpersonal.

Vid samtliga nämnda filial- och bryggmottagningar utförs hälso- och sjukvårdsinsatser i alla tillämpliga delar enligt gällande förfrågningsunderlag för Husläkarverksamhet med basal hemsjukvård. Mottagningarna har regelbundna fasta öppettider året runt och hembesök utförs när det är medicinskt motiverat. Öppettiderna anpassas till de behov av hälso- och sjukvård som finns bland annat beroende av årstid. Under sommaren ökar antalet besökare i skärgården markant och för att tillgodose det ökade vårdbehovet sommartid har förvaltningen sedan flera år kompenserat filial-mottagningarna ekonomiskt med en så kallad sommarersättning. Under 2016 utfördes totalt 6 095 mottagningsbesök vid skärgårdens filial- och bryggmottagningar varav 63 procent var läkarbesök och 37 procent var sjuksköterske- och undersköterskebesök.

Utöver det nämnda vårdutbudet kompletteras hälso- och sjukvården i skärgården med den prehospitala vården som består av insatser med hjälp av helikopter- och ambulansverksamhet. Den årliga kostnaden för filial- och bryggmottagningarna uppgår till drygt 3,2 miljoner kronor. Läkarbåten som utgår från Djurö vårdcentral köptes in 2012 och anskaffningsvärdet var då 5,8 miljoner kronor. Till nämnda kostnad kommer sedan den årliga driftskostnaden som uppgår till drygt 3,1 miljoner kronor.

Som tidigare nämnts har Värmdö kommun den del av skärgården som är mest vidsträckt och störst utsträckning och saknar fast vägfärjeförbindelse, vilket gör att det finns ett behov av läkarbåt i just detta område. I dagsläget pågår ett arbete på förvaltningen med att upphandla den prehospitala vården i länet. Som del i arbetet ingår en utredning av skärgårds-befolkningens behov av ambulansbåt. Då denna utredning i hög grad angränsar till denna motions frågeställning anser förvaltningen att det är lämpligt att invänta resultatet av utredningen innan beslut tas om anskaffa och driftsätta ytterligare läkarbåtar. Fram till dess att resultatet av utredningen är klart bedömer förvaltningen att vårdbehovet tillgodoses på ett tillfredställande sätt genom strategiskt placerade filialmottagningarna i de delar av skärsgården som inte har tillgång till läkarbåt.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Ambulanssjukvård i Stockholms skärgård

Utredningsrapport

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
08-123 132 00
Datum: 2017-02-08
Diarienummer: HSN 1504-0537

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Utvecklingsavdelningen

Björn Nilsson
bjorn.nilsson@sll.se
Carolina Sandberg
carolina.sandberg@sll.se
Gunnar Ljunggren
gunnar.ljunggren@sll.se

Innehållsförteckning

Inledning 3
Tillvägagångssätt 3
Geografi och befolkning 4
Sjukvårdstransporter i Stockholms skärgård idag 4
Ambulansbåten i Västra Götalandsregionen 5
Ambulanshelikoptern i Stockholms län 6
Ambulansbåt i Stockholms skärgård? 7
Sammanfattande kommentarer och bedömning 8
Bilageförteckning 10

Inledning

Inom ramen för upphandlingen av den prehospitala vården i Stockholms läns landsting för åren 2017-2025 har projektets styrgrupp beslutat att utreda behovet av en ambulansbåt stationerad i Stockholms skärgård. Ett sådant prehospitalt system finns redan i Västra Götalandsregionen (VGR) och frågeställningen från styrgruppen var om det skulle vara ett alternativ även för Stockholms läns landsting. Enheten för analys och utvärdering har efter detta, i dialog med sakkunniga i VGR, försökt reda ut vilka effekter införandet av en ambulansbåt har haft i Göteborgs skärgård samt vilka kostnader som varit förknippade med detta. Vi fick i december ta del av en utvärderingsrapport från första driftsåret för ambulansbåten i VGR, den tillförde dock inte särskilt mycket till vår utredning.

Denna rapport innehåller en sammanställning av den information som i dagsläget har varit möjlig att samla in, samt en beskrivning av geografiska förutsättningar och skillnader mellan Stockholms och Göteborgs skärgårdar. Det finns också beräkningar av utryckningstider baserat på data om VGR:s ambulansbåt, samt en samlad bedömning av behovet av ambulansbåt i Stockholms skärgård.

Tillvägagångssätt

En viktig faktor att ta hänsyn till vid diskussioner om ambulansbåt är det mål som finns beskrivet i rapporten *Förstudie om framtida prehospital vård i SLL - Rätt vårdinsats i rätt tid med rätt resurs, 2017–2025* (HSN 1504-0537). Där framgår att minst 90 procent av invånarna ska nås med ambulans inom 20 minuter vid prio 1-larm.

Under arbetets gång har kontakter tagits med bland annat enheten för prehospital vård och medicinsk service (HSF), SOS Alarm, Sjöfartsverket, Sjöräddningssällskapet (SSRS), Västra Götalandsregionen och Sjö- och flygräddningscentralen. Uppgifter har samlats in från VAL-databasen, Tillväxt- och regionplaneförvaltningen och SCB.

Det bör noteras att beräkningen av utryckningstider i högsta grad är schematisk och endast syftar till att ge en grov bild av skillnader mellan ambulanshelikopter och en teoretisk ambulansbåt. De faktorer som använts vid beräkningen är respektive transportmedels maxfart (Stockholms läns helikopter samt Västra Götalandsregionens ambulansbåt) tillsammans med avståndsinformation. Landningsmöjligheter med helikopter per ö, start- och landningstider, framkomlighet vid olika väderförhållanden och liknande har inte vägts in i beräkningen. Avstånd till havs har tagits fram med hjälp av Eniro Sjökort, utryckningstid har sedan beräknats med hjälp av fabriksinformation om respektive transportfordons fartresurser. Tidsuppgifter för transporter med vägburen ambulans har tagits fram genom Google Maps.

Geografi och befolkning

Göteborgs skärgård, där ambulansbåten används, brukar delas upp i norra och södra skärgården. Den norra skärgården består av ett 10-tal större öar med ca 12 000 fastboende, alla öar förutom två har landsförbindelse. Den södra skärgården består av 15 större öar med cirka 4 000 fastboende. Ingen av dessa öar har en fast landförbindelse.

Stockholms skärgård består av betydligt fler öar, både stora och små, spridda över ett större geografiskt område. Antalet fastboende på öarna är cirka 14 000 varav 2 600 saknar fast landförbindelse (se tabell 1 samt bilaga 1 och 2). Utöver detta finns cirka 50 000 fritidshus i skärgården, många av dessa på fastlandet.

Tabell 1 – Geografi och befolkning

Skärgård	Avstånd norr-söder/öst-väst[1]	Antal fastboende på ö utan bro	Totalt antal fastboende
Göteborg	32 km/19 km	4 000	16 000
Stockholm	150 km/80 km	2 600	14 000

[1] Se bilaga 1

Under somrarna ökar befolkningen i båda skärgårdarna till följd av turism, dock har vi inte någon uppgift på med vilka volymer, och inte heller om hur fördelningen ser ut av befolkningsökningen på öar med respektive utan landförbindelse.

Sjukvårdstransporter i Stockholms skärgård idag

I dagsläget sker sjukvårdstransporter på flera olika sätt i Stockholms skärgård, inte minst beroende på om landförbindelse finns eller ej. Utöver helikoptertransporter sker även landburna ambulanstransporter när hämtningsplatsen har landförbindelse. Samarbete finns också med räddningstjänsten, Sjöfartsverket och Sjöräddningssällskapet (SSRS). Under 2016 genomförde SSRS nästan 90 transporter från ö till fastland, dock har vi ingen information om prioriteten på de olika uppdragen. Inom landstingets avtal med vägburen ambulanssjukvård finns även tillgång till s.k. SITS-team (sjukvårdsinsatser till sjöss) vid kustnära ambulans-stationer. SITS-teamen har särskild utrustning och utbildning för att kunna medfölja båttransporter samt att genomföra räddningsinsatser i och vid vatten. Dessutom har en husläkarmottagning, Gustavsbergs vårdcentral, i uppdrag att bedriva vård i skärgården genom båtbesök. ”Läkarbåten” utgår från Djurö vårdcentral (filial till Gustavsbergs vårdcentral). Båten är till för befolkningen som bor eller vistas i Värmdö kommuns skärgård. Årligen görs cirka 800 läkarbesök och 500 sjuksköterskebesök. Utöver dessa besök görs även cirka 500 undersköterskebesök och dryga 30 teambesök inom uppdraget Hemsjukvård. De flesta besöken är planerade men det förekommer även några akuta besök.

Djurö vårdcentral får en månatlig ersättning för båten på cirka 225 000 kronor samt ett månatligt skärgårdstillägg (en kompensation för att befolkningen mångdubblas under sommarmånaderna) på cirka 85 000 kronor.

Ambulansbåten i Västra Götalandsregionen

VGR har haft en ambulansbåt sedan 2007, initialt hyrdes båt och skeppare in till verksamheten. De var då beroende av en dygnet runt-beredskap från den fasta befolkningen. Ambulansbåten var en ombyggd stridsbåt 90 med en max-hastighet om 45 knop. Båten var utrustad med två intensivvårdsplatser. År 2012 hade ambulansbåten cirka 500 uppdrag. Utöver ambulansbåten fanns även en ambulanshelikopter i bruk i regionen.

Från och med den 1 oktober 2015 har VGR upphandlat total entreprenad för ambulansbåten och är inte längre beroende av den tidigare beredskapskedjan. Leverantören är Northern Offshores Services AB. Den nya ambulansbåten som används är en katamaran (Grovfjord, 20 m) med en vägburen ambulans ombord för att minska antalet överflyttningar under transporten. I avtalet ingår kapten, båtsman och två sjukvårdspersonal dygnet runt, året runt och totalt arbetar fem ambulanssjuksköterskor inom avtalet. Leverantören ska även ha två ambulansbilar, alltså en reservbil utöver den ordinarie. Det tjänstgörande teamet om fyra personer bor i en lägenhet i Domsö, i närheten av hamnen där båten är stationerad.

Den nya ambulansbåten har även stöd av en regional (VGR) ambulans-helikopter samt en reservhelikopter som delas med Värmland och Dalarna och som togs i bruk under 2016. Under perioden 1 oktober 2014 – 1 oktober 2015 hade helikoptern 83 uppdrag i södra och 61 uppdrag i norra skärgården (totalt 144 uppdrag). Under perioden 1 oktober 2015- 1 oktober 2016 var motsvarande siffror 19 uppdrag i södra och 96 uppdrag i norra skärgården (totalt 115 uppdrag). Med andra ord har antalet helikopteruppdrag i södra skärgården (där ambulansbåten främst används) minskat med 77 procent sedan den infördes. Å andra sidan har antalet helikopteruppdrag i norra skärgården ökat med 57 procent under samma period.

Kostnaden för ambulansbåtsavtalet är 14 500 Tkr per år exklusive ”bunkerkostnad” (bränsle). Uppdrag överstigande 500 per år kostar 2000 kr extra per uppdrag.

Tabell 2 - Antal uppdrag per månad (ambulansbåt, VGR)

Månad	Antal uppdrag	Varav prio 1 (antal/procent)
Oktober 2015	46	8 (17 %)
November 2015	48	10 (21 %)
December 2015	49	13 (26 %)
Januari 2016	45	13 (29 %)
Februari 2016	43	19 (44 %)
Mars 2016	69	17 (25 %)
April 2016	49	14 (29 %)
Maj 2016	73	20 (27 %)
Juni 2016	103	24 (23 %)
Juli 2016	73	31 (42 %)
Augusti 2016	68	23 (34 %)
September 2016	54	18 (33 %)

Ambulanshelikoptern i Stockholms län

I dag har Stockholm avtal om en året runt-helikopter och en extrahelikopter under perioden 15 maj till 15 september mellan klockan 09-21. De är bemannade med en pilot, en anestesisjuksköterska och en ambulans-sjukvårdare. Vid behov kan även en läkare följa med.

Ambulanshelikoptrarna är placerade i Mölnvik, Gustavsberg. Under 2015 hade helikoptrarna totalt 2 470 uppdrag varav den största delen (81 procent) var prio 1-uppdrag. Nyttjandegraden för året runt-helikoptern var 26 procent och för sommarhelikoptern 40 procent. Kostnaden för ambulanshelikoptrarna uppgick under 2015 till 58 034 Tkr.

Under 2015 skedde cirka 1000 transporter från öarna (öar med och utan fast landförbindelse) i Stockholms skärgård varav 750 med helikopter och 250 med vägburen ambulans. Exakta upphämtningspunkter har inte varit möjliga att fastställa i de system vi har tillgång till. Antalet uppdrag varierar stort över året, se tabell 3.

Tabell 3 – Antal skärgårdsuppdrag per månad (helikopter, Stockholm)

Månad	Antal uppdrag
Januari 2015	29
Februari 2015	31
Mars 2015	30
April 2015	47
Maj 2015	59
Juni 2015	89
Juli 2015	200
Augusti 2015	136

September 2015	48
Oktober 2015	40
November 2015	22
December 2015	20
TOTALT	**751**

Utifrån tabell 3 är det tydligt att ambulanshelikoptern fyller en viktig funktion för bofasta i skärgården, i synnerhet de som bor på öar utan landförbindelse i Stockholms skärgård, med i genomsnitt två uppdrag per dag (2015). Under de tre sommarmånaderna genomfördes i genomsnitt närmare fem uppdrag per dag. Den kraftiga ökningen av antalet uppdrag under sommarmånaderna motiverar även den extra sommarhelikoptern. Ambulanshelikoptern används dessutom till uppdrag i andra delar av länet, under 2015 genomfördes över 1 700 uppdrag på andra platser än på skärgårdsöarna.

Ambulansbåt i Stockholms skärgård?

För att på djupet kunna analysera behovet av en ambulansbåt i Stockholms skärgård hade vi haft nytta över data över hur befolkningen ökar i skärgården sommartid och hur många av dessa personer som i huvudsak befinner sig i områden utan fast landförbindelse. Men trots att vi saknar denna information är det möjligt att övergripande beskriva de förutsättningar som råder och vad en ambulansbåt skulle kunna tillföra.

Stockholms skärgård sträcker sig över ca 150 km från Arholma i norr till Landsort i söder. Från Stockholm i väst till Svenska Högarna i öst är sträckan cirka 80 km. Den ambulansbåt som VGR har upphandlat har en maxhastighet om 30 knop, d.v.s. ca 56 km/h. En ambulansbåt bör ha sin hemmahamn vid kusten snarare än på en ö, inte minst av praktiska skäl för byte av personal, leveranser av förbrukningsmaterial etc. En tänkbar placering är i Stavsnäs (Värmdö kommun) som ligger strategiskt ungefär mitt i skärgården och med landförbindelse till Stockholm. Från Stavsnäs är det möjligt att, vid perfekta förhållanden och maximal hastighet (30 knop), nå så långt som till Sandhamn på 17 minuter och Möja på 19 minuter– alltså inom den 20-minutersgräns som gäller vid prio 1-larm. För stora delar av de bebodda öarna ser dock möjligheterna att få hjälp inom 20 minuter av ambulansbåten sämre ut (se tabell 4 och bilaga 3).

Tabell 4 – Utryckningstid från Stavsnäs (ambulansbåt)

Från Stavsnäs till:	Nautiska mil (á 1852 meter)	Minuter (vid 30 knop)
Landsort[1]	44,6	90
Arholma	40	80
Blidö	20,2	40,4
Nåttarö	30,9	61,8
Sandhamn[1]	8,3	16,6
Gillinge (Nämdö)	12,9	25,8
Sprängskär	17,7	35,4
Södersjukhuset[2]	*42 km*	*35 (vägburen transport)*

[1]Som jämförelse kan nämnas att ambulanshelikoptern, efter att den lyft från basen vid Gustavsberg, teoretiskt sett kan nå Sandhamn på drygt 4 minuter och Landsort på 20 minuter (räknat vid maxhastighet om 254 km/h).

[2]Landvägen från Stavsnäs.

När patienten väl har hämtats med båt är nästa steg transporten till sjukhus. Detta kan se olika ut beroende på vart patienten hämtats, men i valet mellan att transportera så långt som möjligt med båt eller att istället köra i land med vägburen ambulans är det sistnämnda i de flesta fall snabbast. Med båt från Stavsnäs via Ingaröfjärden till Saltsjöbaden och därefter vägburen ambulans till Södersjukhuset tar resan enligt beräkningsmodellen ca 54 minuter. Att istället använda vägburen ambulans direkt från Stavsnäs till Södersjukhuset skulle ta ca 35 minuter. Helikoptern skulle enligt beräkningsmodellen klara samma sträcka på drygt 8 minuter, start och landning ej inräknade.

Sammanfattande kommentarer och bedömning

Skillnaderna i förutsättningar mellan Göteborgs och Stockholms skärgårdar är stora. Göteborgs skärgård är koncentrerad till en betydligt mindre yta (se bilaga 2) och därmed är också den geografiska spridningen av den bofasta befolkningen betydligt mindre. Ambulansbåten i Göteborg agerar alltså inom ett relativt begränsat geografiskt område med närhet till avlämningsplats. I Stockholm är förutsättningarna de motsatta, den bofasta befolkningen är spridd över ett stort geografiskt område och över ett stort antal öar. Om ambulansbåt var den enda tillgängliga transporten i Stockholms skärgård skulle det sannolikt krävas åtminstone tre stycken för att säkerställa att samtliga bofasta kunde nås inom 20 minuter vid prio 1-larm, förutsatt att ambulansbåtarna hade sina baser på strategiska platser (öar) i skärgården. Kostnaden för detta skulle, med utgångspunkt i VGR:s avtal, bli runt 40 000 Tkr. Viktigt att ha i åtanke är att helikoptrarna även utför en stor mängd uppdrag över land varför avsaknaden av helikoptrar skulle medföra en generellt försämrad beredskap.

Vid samtal med SOS Alarm framkommer att situationen ibland är bekymmersam vid svåra väderförhållanden när helikoptern inte kan användas. Då anlitas istället SITS-team från någon av de sju ambulansstationer som har denna resurs. En nackdel med att använda SITS-team är att resursen ofta binds upp under flera timmar (ibland upp till sex timmar för ett uppdrag) vilket försämrar beredskapen för andra uppdrag. De koordinatorer på SOS Alarm som uttalat sig tror dock inte att en ambulansbåt skulle lösa situationen, snarare bör antalet SITS-team ökas och omfatta flera kustnära ambulansstationer. De geografiska förutsättningarna skulle kräva ett flertal ambulansbåtar som då skulle innebära en betydande överkapacitet då nyttjandegraden skulle bli låg.

Utifrån ovanstående information, med tyngdpunkten på geografiska förutsättningar, är vår bedömning att ambulansbåt inte är lämpad i Stockholms skärgård. Utryckningstiden för endast en båt är alltför lång till större delen av skärgården, och kostnaderna för att täcka in ett område om 15 x 8 mil med båtar skulle sannolikt hamna nära dagens avtal med ambulanshelikoptrarna. I detta bör beaktas att helikoptrarna utför merparten av sina uppdrag utanför Stockholms skärgård och därmed är en viktig resurs för hela Stockholms län. Sannolikt skulle ett förbättrat samarbete mellan ambulanssjukvård, primärvård och kommunal vård vara ett mer effektivt alternativ för den bofasta befolkningen i Stockholms skärgård.

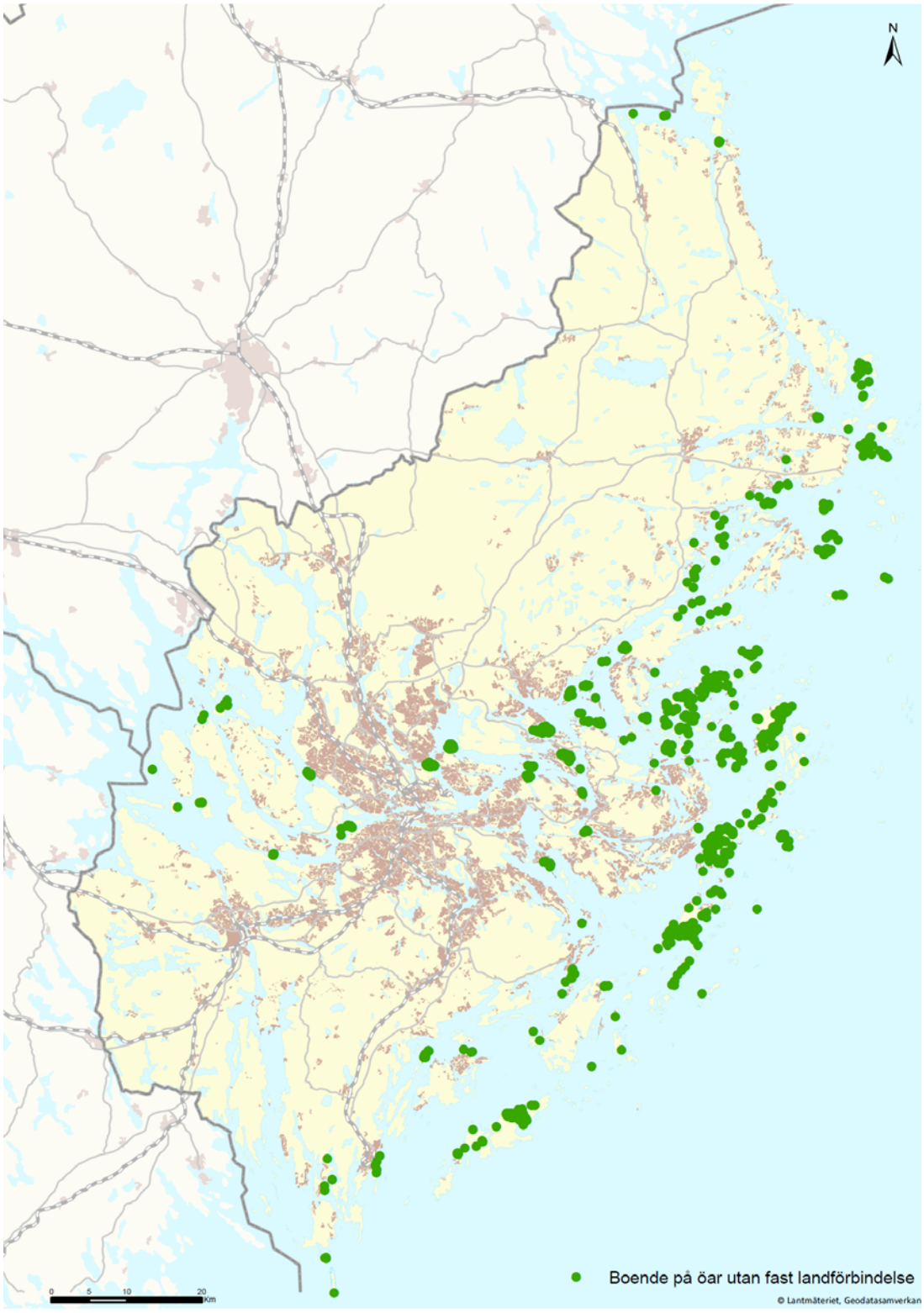
Bilageförteckning

Bilaga 1 Boende på öar utan fast landförbindelse (Stockholms skärgård)

Bilaga 2 Geografiska förutsättningar

Bilaga 3 Tid till ankomst

Bilaga 1 – Boende på öar utan fast landförbindelse

illa: Tillväxt- och regionplaneförvaltningen

Bilaga 2 – Geografiska förutsättningar

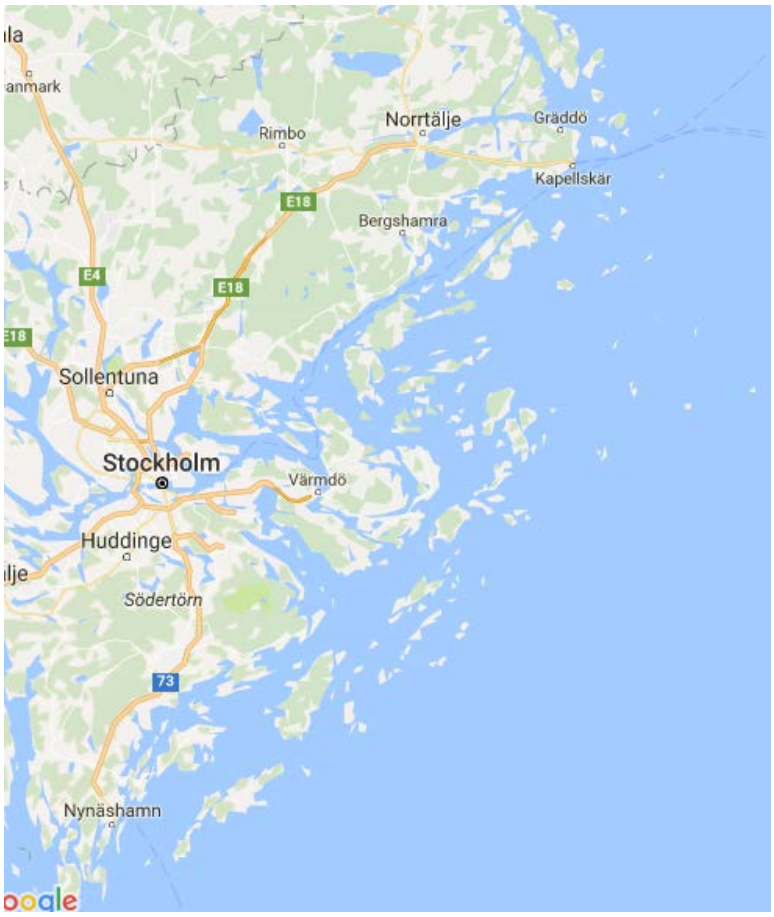
Göteborgs skärgård

Rörö (N) – Stora Valöskär (S): 3,2 mil (17,1 sjömil)
Göteborg (Ö) – Vinga (V): 1,9 mil (10,1 sjömil)

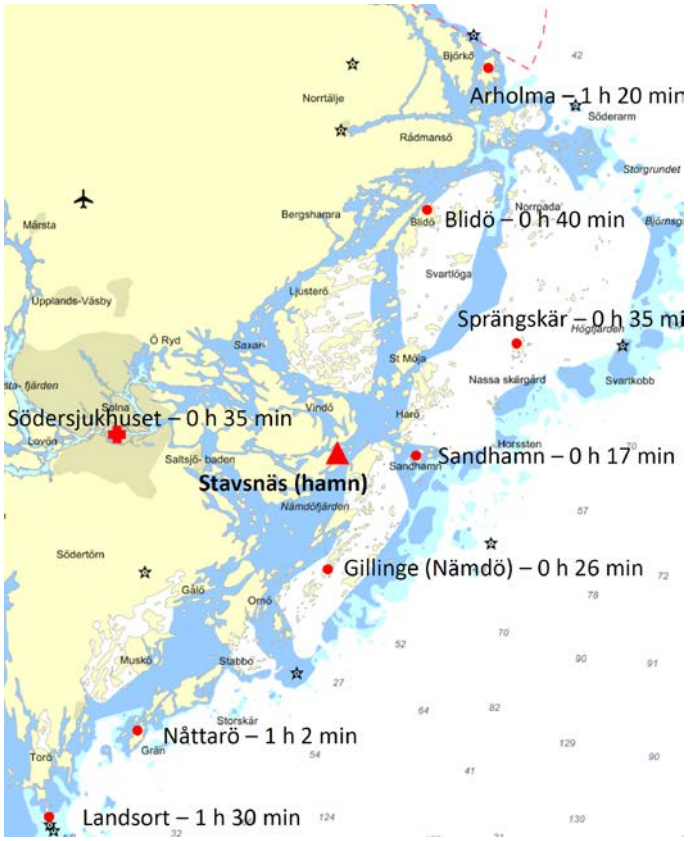
Stockholms skärgård

Arholma (N) – Landsort (S): 15 mil (80 sjömil)
Stockholm (V) – Svenska Högarna (Ö): 8 mil (43 sjömil)

Skalenliga bilder hämtade från Google Maps. Avstånd mätta i Eniro sjökort.

Bilaga 3 – Tid till ankomst

Tidsangivelser till havs beräknade på maxfart (30 knop) från Stavsnäs, enkel resa fågelvägen, tid för angörande vid brygga ej inräknat. Tidsangivelsen för vägburen transport från Stavsnäs till Södersjukhuset kan variera beroende på väglag.

Från Stavsnäs till:	Nautiska mil (á 1852 meter)	Minuter (vid 30 knop)
Landsort[1]	44,6	90
Arholma	40	80
Blidö	20,2	40,4
Nåttarö	30,9	61,8
Sandhamn[1]	8,3	16,6
Gillinge (Nämdö)	12,9	25,8
Sprängskär	17,7	35,4

[1] Som jämförelse når helikoptern Landsort på 20 minuter, eller Sandhamn på 4 minuter, när den lyft från Gustavsberg (beräknat på maxfart 254 km/h, start och landning ej inräknade).